

Hargita Megye Tanácsa

Iktasz: 15433/02-07-2018

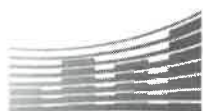
Felmérés a sajátos nevelési igényű gyerekek képzése kapcsán Alcsíkon

www.judetulharghita.ro

www.hargitamegye.ro

www.harghitacounty.ro

www.elemzo.hargitamegye.ro

HARGITA MEGYE TANÁCSA
ELEMZŐ CSOPORT

Bevezető

Hargita Megye Tanácsa a speciális iskolahálózat megfelelő tervezésének érdekében rövid felmérést végzett a sajátos nevelési igényű gyerekek -, illetve oktatásuk kapcsán az alcsíki térségben.

Az online kérdőívezést egy személyes lekérdezés követett a térség iskoláiban, amelyet az elemző iroda munkatársai végeztek egy kétnapos terepmunka során. A térség kiválasztására azért került sor, mert az első lekérdezésnél nagyon kevés kitöltés érkezett ebből a zónából, ezekből az iskolákból. Azonban a Megyei Tanácshoz akár az évek során, akár az elmúlt időszakban több megkeresés is érkezett, melyben a sajátos nevelési igényű gyerekek kapcsán jeleztek problémát.

Az ezt megelőző online kérdőívet Hargita megyei magyar általános és középiskolák igazgatóinak küldtük ki, kérve őket, hogy továbbítsák azt a tanítóknak, illetve osztályfőnököknek. Az online kérdőívet néhány településről viszonylag magas számban töltötték ki, de összességében a megyei viszonylathoz kevés válasz érkezett, ezért ezen eredményeket nem tartottuk relevánsnak egy megyei szintű elemzés elkészítéséhez. A lekérdezett térségi eredmények viszont nagy hasonlóságot mutatnak a megyéből érkező válaszokkal.

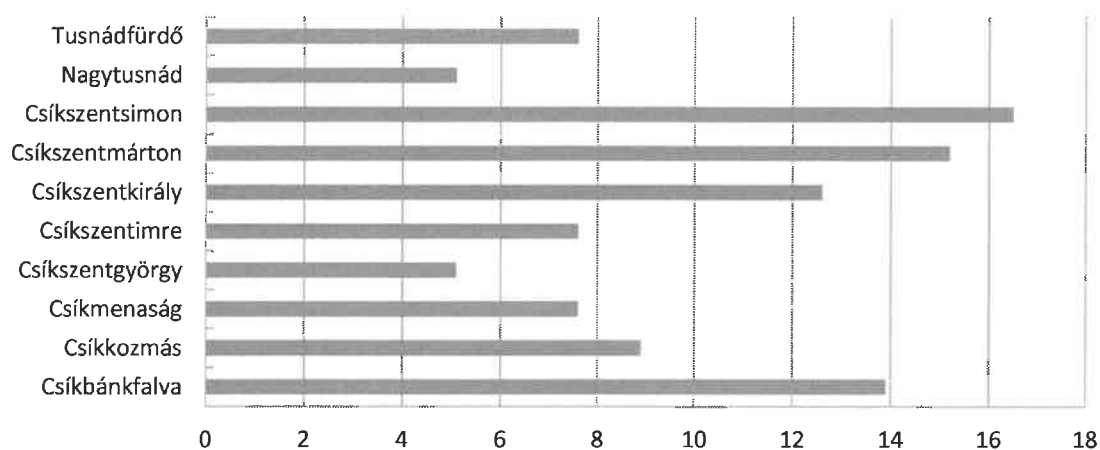
A témában beérkező panaszok, kérések arra vonatkoztak, hogy a kisebb településekről, a kevés létszámmal működő oktatási intézményekből több esetben is kivesznek diákokat és más településen íratják be, mert az osztályokban egy, vagy akár több sajátos nevelési igényű gyerek is van, akik speciális oktatást igényelnének, vagy valamilyen szintű kiegészítésre lenne szükségük. Ezek a gyerekek olyan szinten hátráltatják a többiekét, hogy a szülők kiveszik és más iskolába, más településre, esetleg városi iskolákba íratják gyermekeiket. Néhány esetben a szülők közös megoldást keresnek vagy kérnek a gyerekek szállítását illetően. Az ilyen oktatási intézménycserék hátterében több esetben nemcsak a sajátos nevelési igényű gyerekek és azok tanulási minőségére tett hatásai állnak, hanem a romák egy-egy osztályra eső magas száma is ugyancsak megnehezíti az oktatást.

A lekérdezés 10 település esetében történt meg: a csíkbánkfali, csíkkozmasi, csíkszentgyörgyi, csíkmenasági, csíkszentkirályi, csíkszentmártoni, csíkszentimrei, csíkszentsimoni, tusnádfürdői és tusnádi iskolák tanítói, valamint tanárai részvételével, összesen 77 válaszadóval.

Alcsíki iskolák válaszainak összegzése

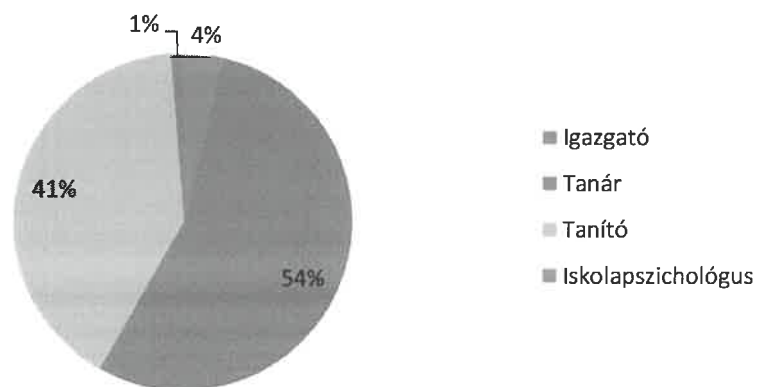
A kérdőívet kitöltő települések aránya a lenti diagram szerint oszlik meg. A legtöbb kitöltő Csíkszensimonból, Csíkszentmártonból és Csíkbánkfalváról volt, de a kitöltők száma és az iskolákban oktató tanárok száma arányaiban megfelelő.

6. Ábra – Települések kitöltés szerinti aránya

Mivel a kérdőív-egyik célja az volt, hogy választ kapjunk arra, hogy lenne-e igény vagy szükség a Szent Anna Speciális Szakiskola kibővítésére elemi és általános iskolai osztályokkal, ezért a kitöltők funkció szerinti leosztására is rákérdeztünk. Eszerint mondhatjuk, hogy a legnagyobb arányban, több mint fele a válaszadóknak tanár, 40% tanító, a fennmaradó részben pedig iskolaigazgató és pszichopedagógus.

7. Ábra – kitöltők funkció szerinti eloszlása

Ezt követően azt a kérdést tettük fel a válaszadóknak, hogy véleményük szerint a megadott lehetőségek közül melyik lenne a legmegfelelőbb a sajátos nevelési igényű gyerekek számára. A legtöbb oktató (36,7%) szerint a különleges tanulási igényű gyerekeknek az lenne a legmegfelelőbb, ha első osztálytól speciális intézményben tanulhatnának. Ezt követi 32,9 %-kal azoknak a száma, akik úgy gondolják, hogy mindhárom lehetőségre szükség lenne ahhoz, hogy a probléma valamilyen mértékben orvosolható legyen. Tehát, akinél szükséges az speciális intézményben tanuljon, aki kevésbé fogyatékos, enyhe tanulási nehézségekkel küzd az pedig próbáljon beilleszkedni (29,1 %), de a speciális oktatási intézményeken is javítani kellene (15,2 %).

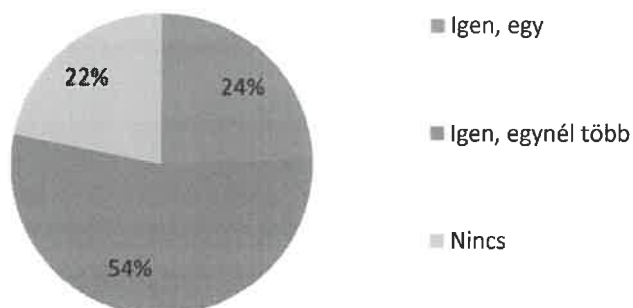
8. Ábra – A sajátos nevelési igényű gyerekek oktatása szempontjából a legmegfelelőbb állapot

Válaszlehetőségek	Válaszok aránya
Első osztálytól speciális intézményben tanuljanak	36,7%
Ha csak enyhe szintű hátrányossága van, akkor próbáljanak beilleszkedni a normál oktatási rendszerbe	29,1%
Javítani a speciális oktatású intézmények működésén, minőségén	15,2 %
Mindhárom lehetőség	32,9%
Egyéb	3,8%

Akik a nyílt, illetve egyéb válaszlehetőséget jelölték be, azok három felvetést, három megoldási lehetőséget javasoltak: Fejlesztő pedagógus biztosítása minden oktatási intézményben, az anyagi és humán erőforrások biztosítása a sajátos nevelési igényű gyerekek számára, illetve egy olyan javaslat is érkezett, hogy az ilyen gyerekek kerüljenek külön osztályba és úgy hatékonyabban lehet velük foglalkozni.

A kérdésekre adott válaszok alapján azt is elmondhatjuk, hogy a válaszadók osztályközösségeinek háromnegyedében (78,20 %) van speciális tanulási igényű gyerek, és több mint felében (53,80 %) ezek száma több mint egy. 21 % szerint nincs ilyen gyerek az osztályban.

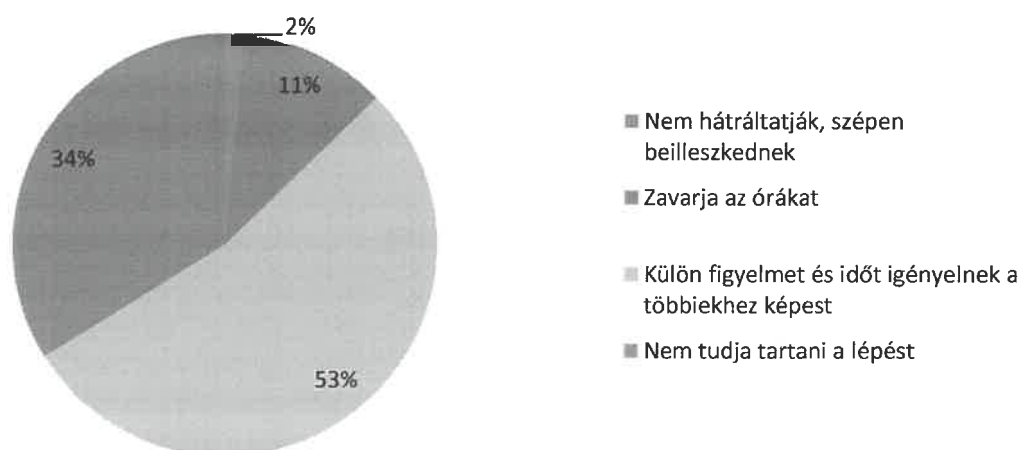
9. Van-e az ön osztályában olyan gyerek aki speciális oktatást igényelne?

Fontosnak tartottuk, hogy arra vonatkozólag is visszajelzést kapjunk, hogy ezek a gyerekek milyen mértékben hátráltatják az osztály haladását, fejlődését. Az erre vonatkozó kérdésnél több válaszlehetőséget is meg lehetett jelölni, ez alapján elmondhatjuk, hogy a válaszadók több mint háromnegyede (89,9 %) szerint ezek a gyerekek külön figyelmet és időt igényelnek a többiekhez képest. Az oktatók több mint fele (57 %) szerint az említett diákok nem tudják a többiekkel tartani a lépést.

Tehát ez komoly problémát jelent, hiszen a plusz idő, melyet igényelnek azt társaiktól veszik el, ezáltal ők sem kapnak elegendő figyelmet.

10. Ábra - Ön szerint az ilyen gyerekek mennyire hátráltatják az osztály haladását, fejlődését?

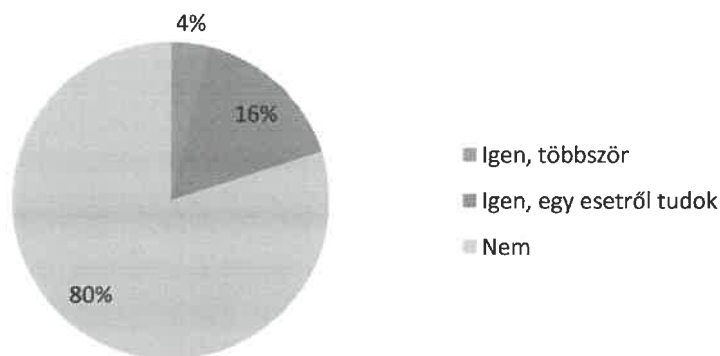

Az általános oktatási intézményből való áthelyezés gyakorisága és miértjei

Találkoztunk olyan esettel is, hogy nem első osztálytól, hanem az általános iskolai oktatás megkezdése után helyezték át speciális intézménybe a gyereket valamint, hogy ennek oka néhány esetben az ezzel járó plusz segély vagy juttatás megszerzése volt. Itt fontos megjegyezni, hogy a 2016/423-as kormányrendelet értelmében a normál oktatásban tanuló sajátos nevelési igényű gyerekek is részesülhetnek állami támogatásban, azonban ha ezt nem a gyerek fejlesztésére fordítják, akkor a probléma továbbra is adott lehet, hiszen hátráltathatja a többiekét.

A válaszok alapján, miszerint a megkérdezettek oktatási intézményében volt-e példa a fenti szituációra, tehát amikor áthelyeztek egy speciális intézménybe diákok – az oktatók 80% 'nem'-mel válaszolt. Ha ezek a diákok hátráltatják az osztály fejlődését és számukra sem elég amit kapnak, akkor ez az arány nem túl jó. Ha viszont a segély miatt adnák be a gyerekeket, akkor már pozitívabb.

11. Ábra – Volt-e már példa, hogy az osztályközösségből kiemelték és speciális oktatási rendszerbe helyeztek át egy diákokat?

A következő kérdés arra irányult, hogy amennyiben megtörtént már, hogy kiemelték egy diákokat az osztályközösségből, az megalapozott volt-e, valamint, hogy a segély és járulék mennyire játszik szerepet egy-egy ilyen döntés meghozatalában. A válaszok alapján elmondhatjuk, hogy amennyiben volt rá példa, hogy áthelyeztek egy diákokat, az a válaszadók közel háromnegyede szerint megalapozott volt.

Azonban arra a felvetésünkre, hogy hasonló esetekben mekkora szerepe van a segélynek és a

juttatásnak, a válaszadók több mint fele úgy véli, hogy gyakori jelenség az, amikor a szülő anyagi juttatás miatt kéri, hogy gyereke sajátos nevelési igényű oktatásban részesüljön. Azonban itt szerepet játszhatnak a romák és a hozzájuk köthető szociális segélyek, valamint a köztudatban kialakult kép.

Itt fontos megemlíteni, hogy a gyerekek áthelyezése speciális intézménybe nemcsak a szülő kérése alapján történik. Ezen diákok képességeinek, a fejletlen vagy sérült funkcióinak feltérképezése szakemberek által történik és indokolt esettanulmányok alapján sor kerül a tanulók értelmi fogyatékoságának megállapítására.

12. Ábra – Megalapozottság kérdésköre az áthelyezés tekintetében

Megalapozott volt-e ha a diákot áthelyezték speciális oktatási rendszerbe?	
Igen	84 %
Nem	16%

13. Ábra –Segély szerepe a döntés meghozatalában

Mekkora szerepet játszik egy ilyen döntésben az ezzel járó segély vagy jutalék összege?	
Gyakori jelenség, hogy a szülő az anyagi juttatás miatt igyekszik speciális intézménybe tenni a gyereket.	58,6%
Csak ritkán fordul elő, hogy a szülő az anyagi juttatás miatt igyekszik speciális intézménybe tenni a gyereket, legtöbb esetben indokolt az eljárás	18,6 %
Nem az anyagiak számítanak, nincs ilyesmiről szó	22,9 %

A továbbiakban arra kértük a válaszadókat, hogy fejtssék ki véleményüket, hogy tudnak-e olyan esetről, amikor egy fogyatékos gyerek a környezetükben semmilyen oktatásban nem részesül és ennek mi lehet az oka. Az eredmények biztatóak, hiszen az oktatók 92%-a nem tud ilyen esetről, 2,5 % egy ilyen esetről tud, és 5,1 %-nak a válaszadók közül több ilyen esetről van tudomása.

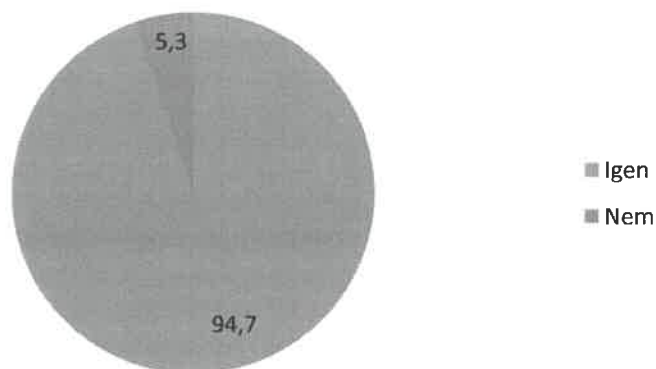
Azokban az esetekben amikor a gyerek mégsem részesül semmilyen oktatásban a következőket jelölték meg okként: halmozottan sérült gyerekről van szó, nem megfelelő a hálózat, a személyreszabott oktatás. Nincsenek vagy nagyon kevés a szakember és a szülők sem kapnak

megfelelő felvilágosítást. Továbbiakban a szülők igénytelenségét is említik, miszerint nem tudják felmérni a specilis oktatás hasznosságát.

Az eddigi eredményeket tekintve nem meglepő, hogy a válaszadók nagy arányban úgy gondolják, hogy szükséges a Szent Anna Speciális Szakiskola kibővítése elemi és gimnáziumi oktatással.

14. Ábra – Ön szerint szükség lenne a csikszeredai Szent Anna Speciális Szakiskola kibővítésére általános iskolai oktatással?

A kérdőív utolsó kérdéseként egy nyílt kérdés keretében a téma tekintetében kifejezhatték véleményüket, meglátásukat az oktatók. A továbbiakban erre vonatkozó összefoglalót olvashatnak:

- Ha a gyermeknek valóban speciális oktatásra van szüksége, akkor abban kellene részesíteni, mert az a többi diák és a tanár javára is válna hatékonyság és idő szempontjából egyaránt
- Bár a kérdőív a sajátos nevelési- igényű gyerekekre vonatkozott, mégis többen említik a roma gyerekeket, akik az említett kategóriába is beletartoznak, de emellett számos probléma adódik az ő oktatásuk kapcsán is, amelyek megoldásra várnak
- A segéd- és fejlesztő pedagógus, valamint pszichológus jelenléte fontos lenne az oktatási intézményekben, hiszen van olyan gyerek, aki az általános oktatási szintet sem éri el, de a speciális oktatásban résztvevőkhöz képest ő lenne hátrányos helyzetben. Felmerül a külön osztály létrehozása is, a különórák és segítség bizonyul megvalósíthatóbb eljárásnak.
- Sok esetben a különleges tanulási igényű gyerekek megegyeznek a roma nemzetiségűekkel
- Egy pedagógus 9 speciális nevelési igényű gyerekkel való foglalkozás esetén, amikor az osztálylétszám 21 – felülmúlja az erejét
- Megfelelő kommunikáció és reális helyzetfelmérés hiánya – a pedagógus nem tudja a szülő tudtára adni, hogy gond van a gyerekkel

Következtetések

A megye minden iskolájába kiküldött kérdőívre beérkezett válaszok alacsony száma miatt a kérdőív nem volt értékelendő. Ezért egy újabb lekérdezés következett, melyet személyesen az alcsíki iskolákban végeztek el az elemző iroda munkatársai, hiszen tudomásunk volt onnan érkezett panaszról, valamint az előző lekérdezés keretében kevés válasz érkezett ebből a térségből.

Bár nem készült el egy végső összehasonlítás a két lekérdezés eredményeiről, de elmondhatjuk, hogy a válaszok tekintetében kisebb eltérések megfigyelhetők, azonban jelentős és kirívó eltérés nem említhető meg. Tehát a téma tekintetében a probléma hasonló jelentőségű és helyzetű lehet, úgy az alcsíki iskolákban, mint a megye más térségeiben.

A diák általános vagy speciális intézetbe való helyezésénél eltérőek a vélemények, de leginkább a fogyatékoság mértéke határozza meg, hogy a tanár a beilleszkedést vagy az első osztálytól való speciális oktatást látja-e jó megoldásnak. Emellett többször megfogalmazott javaslat volt a kiegészítő tanár, szakember kihelyezése az oktatási intézményekhez, aki segíti a különleges tanulási igényű gyerekeket a felzárkóztatásban.

A válaszadók több mint felének diákjai között van egy, vagy egynél több fogyatékos gyerek, amelynek oktatása sok időt és energiát vesz igénybe, hátráltatja a haladást és zavarja a többieket. A kitöltők ritkán találtak olyan esettel, hogy egy diákot kiemeljenek és speciális oktatási intézménybe helyezzenek át, amennyiben ez előfordult legtöbbször indokoltan történt.

Abban a tekintetben, hogy szerepet játszik-e a segély vagy a jutalék, kisebb eltérés megfigyelhető abban a tekintetben, hogy a megyei szintű válaszoknál nagyobb azok aránya, akik szerint nem az anyagiak játszanak szerepet egy gyerek áthelyezésénél, az alcsíki iskolák tekintetében azonban nagyobb azok aránya, akik szerint gyakori jelenség a pénzbeli indíttatás. Azonban itt megemlíthető a romák jelenléte az oktatási intézményekben, akik száma az alcsíki falvakban magasabbra tehető, melyből következhet a szülők részéről érkező panasz és más oktatási intézmény választása. De ugyancsak itt fontos megemlíteni, hogy ezen diákok képességeinek, a fejletlen vagy sérült funkcióinak feltérképezése a szakemberek által történik és indokolt esettanulmányok alapján kerül sor a tanulók értelmi fogyatékoságának megállapítására.

A lekérdezettek kevesebb mint egynegyede hallott olyan esetről, amikor a gyerek semmilyen oktatásban nem részesül, ezekben az esetekben általában a szülők részéről nincs a gyerek

oktatására vonatkozó igény. A felmérés eredménye szerint a speciális nevelési igényű gyerekek száma tekintetében lenne igény a Szent Anna Speciális Szakiskola kibővítésére általános iskolai és elemi oktatással.

Számos uniós kezdeményezés és a jelenlegi országos oktatási politika és törvénykezés szerint is, az esélyegyenlőség jegyében a sajátos nevelési igényű gyerekeket integrálni kell a normál, többségi oktatásba. Ellenben úgy gondoljuk az integrációval csak akkor nyerünk, ha az mindenkinek megfelelő, ha az osztálytársak és szülei többsége, valamint az oktatók is elfogadóak, a sérült, sajátos nevelési igényű gyerek pedig valóban fejlődik.

Ugyanakkor tekintettel arra, hogy megyénkben egyre nő a fogyatékkal élő és sajátos nevelési igényű gyerekek száma a tömegoktatásban, mindez akadályozhatja úgy a sérült gyerekek fejlődését, mint a normál oktatásban résztvevő társaik fejlődését.

Fontosnak tartjuk, hogy a diákok képességeinek, a fejletlen vagy sérült funkcióinak feltérképezése a legnagyobb felelősséggel történjen szakemberek által és csak indokolt esettanulmányok alapján kerüljön sor a tanulók értelmi fogyatékoságának megállapítására.

Ugyanakkor fontosnak tartjuk azt is, hogy a Hargita Megyei Nevelési Tanácsadási és Erőforrás Központnál működő iskolai és szakmai orientációs bizottságok indokoltan ajánlják és sorolják a tanulókat sajátos nevelési igényű gyerekek közé és adjanak ki iskolai és szakmai tanácsadási bizonyítványt.

Nagyon komplex kérdés a sajátos nevelési igényű gyerekek oktatásának problematikája. Minden esetben azt kell nézni, hogy mi jó a gyerekeknek. Fontos szempont a befogadó közösség kérdése: egészséges gyerekek is kell a befogadó környezet, hogy jól érezze magát, fejlődni tudjon – a sajátos nevelési igényű gyerekeknek még inkább szüksége van egy ilyen helyre.

A megyében létező speciális oktatási központok esetében problémát jelent például a bentlakások hiánya, ami közép és hosszú távon befolyásolhatja a speciális iskolákban a gyereklétszámot. Köztudott, hogy a vonatkozó törvénykezés értelmében a gyerekvédelmi igazgatóság által működtetett elhelyező központokban csak a hátrányos helyzetű, speciális védelemre szoruló gyerekek (árva/szülők által bántalmazott gyerekek, stb.) kerülhetnek.

A megyében összesen kb. 1240 sajátos nevelési igényű gyermek van, amelyből 154 részesül

speciális oktatásban, speciális fejlesztésben, speciális oktatási intézményben, és kb. 1055 részesül integrált oktatásban, normál oktatási intézményben, kb. 30 gyermek pedig otthoni oktatásban. A megyében a 180 fejlesztő pedagógus, pszichopedagógus segíti a figyelemzavarral, magatartásproblémával, hiperaktivitással, tanulási problémákkal - diszlexiával, diszgráfiával, diszkalkuliával, súlyos -, köztes - és enyhe fogyatékossgal küzdő tanulók fejlesztését.

Tekintettel arra, hogy fontosnak tartjuk a speciális iskolahálózat újragondolását, a csíkszeredai Szent Anna Speciális Szakiskolában a szakiskolai oktatás mellett óvodai, elemi és gimnáziumi oktatást is szeretnénk biztosítani mindazoknak akik igénylik, pl. a Xántusz János Általános Iskola keretében működő Manó tanoda is oda kerülhetne a Szent Anna Speciális Szakiskolához.

